

Administrația
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Scrisorile neînscrise nu se pri-
mesoc. Manuscrise nu se re-
trimite!

Biroul de abonații:
Brașov, piața mare Nr. 22

Inserate mai primesc în Viena
Andolfi Mossa, Eisenstein & Volger
(Otto Moss), Ferris Schalk, Alois
Harndl M. Duka, A. Oppel, J. De-
nberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Moss, Eckstein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Domb; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețurile inserțiilor: o serie
garni adă pe o colônă 8 cr.
și 80 cr. timbru pentru a pu-
blice. Publicații mai dese
supă tariful și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LIV.

„Gazeta” este în fă-care di.
ABONAMENTUL PENTRU AUSTRO-UNGARIA.
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.

PENTRU ROMÂNIA ȘI STRĂINĂȚATE:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.

Se prenumără la toate oficiile
poștale din țară și din afară
și la dd. colectorii.

ABONAMENTUL PENTRU BRAȘOVU:
la administrația, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dăruț în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.

Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 81.

Brașov, Mercuri 10 (22) Aprilie.

1891

Nou abonament la „GAZETA TRANSILVANIEI”.

Cu 1 Aprilie 1891 stilul vechiu
s'a deschis nou abonament, la care in-
vităm pe toți amicii și prietenii foiei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 8 fl.
pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.

Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de Duminică:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl., pe
șase luni 1 fl.

Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou
să binevoască a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrația „Gazetei Transilvaniei”.

Brașov, 9 Aprilie v.

Dacă Maghiarii dela putere au
fost în stare să subjughe naționa-
litatea nemaghiară în măsură așa
de mare, încât astăzi nici că se
mai ține seamă de ele în viața pu-
blică a statului, aceasta au a-o mul-
țumi și slăbiciunii părții austriace
a monarhiei dualiste.

Preponderanța politică, ce și-a
câștigat-o regimul unguresc în
monarhia, nu numai că a fost
nefavorabilă cauzei popoarelor ne-
maghiare din Transilvania și Un-
garia, dăr a împiedecat direct
și indirect chiar și dezvoltarea
politică națională din Austria.
Poporul, care a simțit mai mult
urmările influenței preponderante
a guvernului maghiar, au fost
Cehii.

La 1871, când ministerul
Hohenwarth inaugurasă recunoș-
cerea dreptului public al Bo-
emiei, mijlocind rescriptul împă-
rătesc dela 12 Septembrie 1871,
la care s'au provocat din nou
Cehii tineri în declarațiunea, ce
au făcut-o zilele acestea la in-

trarea lor în „Reichsrath”, nu-
mai guvernul maghiar în frunte
cu ministrul-președinte Andrassy
a împiedecat această recunoșcere.

Argumentul de căpetenie,
ce-l aduceau înainte atunci, că
și mai târziu, Maghiarii dela pu-
tere pentru a combate aspirațiunile
boeme, era, „că se periclitază du-
alismul și că se sdruncină supre-
mația maghiară-germană, care re-
clamă suprimarea necondiționată
a orî căror tendințe federalis-
tice.”

Pe atunci, la 1871, organul
Cehilor bătrâni „Politik” din
Praga scrisese un articol, care
a făcut mare senzațiune, intitulân-
du-l: „Regele Andrassy”, și
care da expresiune destul de dras-
tică preponderanței politice ma-
ghiare, ce au trebuit s'o simță
atât de amar Cehii bătrâni la
1871.

Nouă ani mai târziu, Cehii bă-
trâni s'au împăcat cu guvernul
Taaffe și au intrat în parlament,
făcând parte din majoritatea dela
putere. Dăr orî-câtă silință și-au
dat de a împinge înainte cauza
boemă, ei mereu se loveau de ob-
iecțiunea contelui Taaffe, că dacă
le va face ceea ce se cerea concesi-
une, îi vor sări Ungurii în cap.

Astfel Rieger, în urmărirea
direcției oportuniste ce o luase
dela început, ajunse până a face
curte Maghiarilor dela putere și
a le oferî mâna de împăcare, care
înse, firește, n'a fost primită. Cu
tote acestea însă Cehii bătrâni se
feriau mult de a nu jidări cumva
pe Unguri și așa părăsiră și cauza
fraților lor Slovaci din Ungaria
și tăceau în fața celor mai fla-
grante nedreptăți. Numai Cehii
tineri mai strigau câteodată, că
naționalitatea slovacă din Ungaria
este în pericol de a fi sugrumată.

Acum schimbându-se atât de
radical situațiunea internă în
Boemia, vedu și Cehii bătrâni, că
nu mai merge cu complimentările în

dreapta și în stânga, și amărîți, cum
sunt, își ridică ați și ei alături cu
Cehii tineri glasul în contra aceloră,
cari după a lor convingere sunt
pedeca principală, că monarhia
nu se poate constitui pe bazele
egale îndreptății naționale și ale
federalismului.

Așa s'a născut articolul dia-
tului „Politik”, care ia în apărare
pe Slovaci din Ungaria și atacă
vehement pe Unguri.

Diarele maghiare și maghiaro-
file se încercă a slăbi puterea co-
virșitoare a acușățiunii vechiului
organ al Cehilor bătrâni din
Praga cu alușiri ironice la de-
săstrul, ce l'au suferit aceștia din
urmă. Dăr nici unul nu răspunde
și nu poate să răspundă la puterni-
cele cuvinte, ce le adresază nu-
mita foia celor ce stăpânesc ați
în Ungaria, dîcându-le: „Aduceți-
vă aminte, că va veni odată ziua,
când veți trebui să vă dați seamă!”

„Politik” despre Slovaci și Unguri.

Reproducem ați după „Egye-
tértés” cuprinsul articolului, ce
l'a scris „Politik” din Praga în
apărarea Slovacilor:

Articolul intitulat: „Un nemțu asu-
pritu” începe cu cuvintele: Trebuie să des-
velim înaintea lumii icona violențarilor
nemai pomenite din Ungaria. După „Po-
litik” în Ungaria se pot observa scene
brutale întru subjugarea rasselor ne-
maghiare, ca și cari nu se mai observă în
alte țări civilizate. Nici chiar ordele tur-
cesc nu au manifestat în Ungaria așa
barbarism neuman, cum manifestă
ați Ungurii, a căror jertfă sunt bieții
Slovaci. Ei sub pretextul legii comit
cele mai strigătoare nedreptăți, răpesc
în mod brutal copii, atacă averi stră-
ine și suprimă libertatea personală. După
ce dîce, că ar fi de dorit, ca ministrul
Baross să viziteze esposițiunea boemă,
„Politik” continuă astfel:

După publicarea diplomei din 1860
au început Maghiarii asupra rasele ne-
maghiare din țară. Cancelaria ungară

de curte a numit șpani și viceșpani
tot numai de aceia, cari nu sciau slo-
văcesce și cari cu forța asupra națio-
nalitățile. În această eră de asuprire
Slovacii ținură în Turoț-Sân-Mărtin o
adunare, în care au elaborat un me-
morand și l'au prezentat coronei. Dăr
tote înzadar.

Maghiarii se'provocă tot-deuna la dis-
pozițiuni, cari de fapt nu există, dăr
cari le-au inventat ei ca să aibă un
titlu la asuprire. Folosirea limbei ma-
terne e considerată, nu numai decă o
vorbesoe poporul dăr și omen singura-
tici, ca păcat panslav, care are resul-
tate din cele mai periculoase. Trece apoi
la desființarea Matiei în 1875. Societa-
tea acosta avea o avere de 150,000 fl. și
o colecțiune frumoasă de alte obiecte pre-
țioase, cari toate le-au confiscat; gimna-
siul din Turoț-Sân-Mărtin și alte două
gimnasii slovace le-au închis. Dăr gu-
vernul unguresc nu s'a mulțumit cu
atata, ci s'a apucat de maghiarizarea
școlilor populare, a maghiarizat nu-
mele locurilor, ale munților și rîurilor.
Pe meseriași și muncitorii Slovaci, decă
nu voesc să se maghiarizeze, îi scote
din ateliere, îi dimit din serviciul căi-
lor ferate și în urmă sunt silii să emi-
greze în masse în America unde consti-
tuesc o colonă.

Cea mai mare brutalitate o esercită
asupra copiilor, pe cari îi rup dela
sinul familiei și îi trimite în ținuturi
maghiare ca să se maghiarizeze. Și fi-
ind-o această neumanitate provocă to-
tuși ore-care atențiune și resens în lu-
mea mare, aduc legi prin cari li-se po-
runcesce comunelor slovace să înfin-
țeze Kișdedovuri și silescu pe părinți să și
dea copii la ele.

După aceste amintesc articolul
de Kultur-egyilet-uri, cari operază co-
rumpend și terorizand. Preoții ma-
ghiar, cari nu sciu slovăcesce, propagă
cuvântul lui Dumnezeu, de sine înțe-
les la așa urechi, cari nu îl înțeleg.

Până acuma însă au mai rămas un
lucru de care nu s'au atins. Până acuma
Slovacii și-au putut afla mântuința cel
puțin în biserică, astăzi însă voesc să
li răpescă și acosta, și fiind-o acosta e

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

(2) CĂPITANUL DODERO.

Novelă, de I. Barilli.

II

„După cum dîseu, eram de 24 de
ani. Mă aflam pe atunci în serviciu la
corabia „Stella del mare”. Acosta era o
frumousă și minunată construcți de lemn
de o greutate de 500 tone, ceea ce pe
atunci era o raritate, și nu spre puțin
cinstea servia proprietarului ei. Forma-
țiunea sulegetă a ei îi ușura multu ce-
leritatea și era o adevărată bucurie să o
ved, când vântul favorabil apucân-
du-i ventrelele, o mâna cu mândria pe
marea deschisă, făcend pe oră o cale
mai lungă, ca de obicei.

„Stella del mare” imi revocă în me-
moriă pe bietul căpitan Fantasia, care
își iubea corabia mai mult, decât pe
nevastă-sa. — Imprejurarea acosta nu
trebuie să i-o socotim drept un pē-
cat, fiindcă nevastă-sa tot așa de pu-
țin își bătea capul cu el, pe cât de
puțin mi-lu bat eu cu Sultanul tur-
cesc, pe când „Stella del mare”, în semn

de obediță, înainta cu abnegațiune în
direcția arătată, înfrunta pericolul și
furtuna și mergea după cum îi poruncia
stăpânul. Pentru asta o și iubea căpi-
tanul, o desmerda, cum desmărdă bă-
batul tineră lui nevastă, privia la ca-
targ cu cea mai mare gingășie, și îi
era plăcută fă-care parte a ei începend
dela cărmăciu până la ciocul năii.

Corabia s'a cufundat, căpitanul
înco a pierit. Intr-o mică depărtare se
cufundă atată corabia, cât și căpitanul,
și nemiloasa mare i-a îngropat sub va-
lurile ei, fără de nici o cruțare.

Sdrăvenul bărbat se numia Gio-
vanni del Bene, dăr forte puțin îl cu-
nosceau de pe acest nume, pentru-o
el era numit pretutinden căpitanul
Fantasia” deorece vorba acosta i-se în-
virtea pe limbă cu totă ocașia. Decă-i
dîcea cineva „căpitane, d-ta ești bol-
nav”, el răspundea „eh fantasi!” „Că-
pitane, truda acosta a d-tale este zadar-
nică”. — „Fantasiă, fantasiă!” striga el.
C'o vorbă, totdeuna și în tot locul
„fantasiă” și astfel i-a rămas numele:
Fantasia.

Mai bine de doi ani slujisem deja
la „Stella del mare”, când am întreprins
calea blăstemată și de vecinică aducere
aminte, spre Lima. După noudec de zile
de neîntreruptă zolă și hărțueli, am ajuns
sub gradul Horn, care pentru mine a
rămas drept un grad de tristă adu-
cere aminte. Vânturile dela nord-vest,
ce ne isbiau cu furie, ne sfășiară ven-
trelele, ne zdrobiră superbe catarguri,
cari în pocnete grozave, cădură în apă.
Pe lângă muzica infernală a sêlbaticului
orcan, mai inchipuiți-vă grozăveniile
mării și isbirile turbate ale uriașelor
valuri, ce ne ridicau corabia în înălțime;
nu mai era nimic de făcut decât să ne
retragem cu smereniă în interiorul co-
rabiei. Astfel am ajuns sub gradul
șese-deci ală lătimei nordice.

Două zile am petrecut în această
situațiune înfiorătoare. Că am scăpat și
pană acum cu viață, aveam s'o mulțu-
mim numai construcțiunei tari a co-
rabiei. Grăua luptă însă a răbit-o și pe
sărmana „Stella del mare”, pe care peste
câteva zile a ajuns-o o sorte tristă. În
cele două zile am reparat părțile stri-

cate și apoi cu ajutorul unui vânt ne-
bun am încungiurat gradul Horn.
Dispozițiunile istețe ale căpitanului ni-au
făcut posibilă mergerea mai departe,
ba mai târziu, ajungend în vânturi fa-
vcrabile, mi-am desfăcut ventrelele ce
ne-a mai rămas, și precurgeam pe oră
opt până în dece chilometri; în cercul
marinarilor încă se ivi voiă bună și
cine nu s'a putut odihni în zilele agi-
tate de mai înainte, se silia acum prin
câte-o odihnă de-un oes să se verse
nouă puteri în membrele-i ostenite; într-o
nopte însă în mijlocul urlării orcanului
și a puternicilor șuerături de vânt, co-
rabia noastră de-odată fu cutremurată
de o puternică isbire, așa că fă-care
părticică a ei s'a clătit din loc.

„Ne-am isbit de o stâncă!...” In-
fiorat de acest gând grozav am
eșit din cășulia mea, unde mă retrăse-
sem c'o jumătate de ces mai înainte,
ca să mă odihnesc. Cu ințelă de fulger
m'am suit pe coperiș, unde între gă-
lăgia generală, se aușia cuvântul în-
jurător al căpitanului, care nu scia,
ce a pricinuit cutremurul corăbiei, fi-

cu neputință pe cale legală, începând a întrebuința forță. Voescă să introducă o instituție nouă sinodală și cea de 100 de ani voescă să-o ștergă. Maghiarii voescă să stăpânească biserica autonomă națională și voescă să-o identifice cu cea de stat. Nu ne îndoiți — ăce articolul — că și ăcești uriciune le va succede. Cine să-i impedece în ăcești? În mâna lor e puterea și cum o întrebuințază ei ăcești putere, dovadă cele înșirate de noi până aci.

Despre ăcești mai știu povesti și celelalte naționalități, cari toate sunt reprezentate numai de un deputat în dietă, care de altcum și el e maghiar. Amă aflat de bine a le spune ăcești, ca să știe lumea, cătu trebuie ținut la cavalerismul maghiar. Gândescă Maghiarii, că va veni odată ziua, când vor trebui să-și dea seama, căci nici o națiune nu a comisă crime, fără de a nu fi pedepsită!

România și tractatele comerciale.

Din București se scrie ăciarului „N. fr. Presse“ între altele:

Șcierea răspândită în străinătate, că România ar ave de gândă a prelungi în mod provisoriu tractatele comerciale, ce espiră acum cu luna lui Iuliu, nu este adevărată. Faptă este însă, că în cercurile guvernului nostru, încă nu sunt în clară despre ăcești, că cu ce va fi înlocuită tariful convențional germano-român, care espiră acum dimpreună cu tractatul de comerț.

Pe timpul ministeriului Manu era intențiunea de a introduce cu luna lui Iuliu noul tarifu autonom. Dăr deși guvernul Florescu a declarat, că va urma și el politica comercială a ministeriului trecut, totuși i-va fi greu de a realiza punerea în vigră și aplicarea tarifului autonom față cu totă străinătatea și imediată după espirarea convențiunei germano-române. Bine, că îndată după Pascele călindarului grecescă va fi convocată noua cameră, dăr ori-cătu s'ar tracta de urgență proiectul autonomiei elaborat de comisiunea tarifului, totuși trebuie se premergă desbaterii ăcești, constituirea biroului camerei și rezervarea reclamațiunilor electorale, mai de parte desbaterii adresei și în fine votarea bugetului. — Totuși nisece obiecte, cari chiar și în casul când guvernul ar dobândi la alegeri o mare victoriă ceă ce nu se pte presupune, ar ocupa totuși timpul, cătu mai stă la dispozițiă până la espirarea tractatelor de comerț. Ce privesce însă noul proiect de tarifu, el nu va pută fi primit în bloc chiar și pentru ăcești, pentru-că partida național-liberală, care de astă-dată se va presenta în număr mai mare în

noua cameră, este contrară reformei proiectate de tarifu și va face la forțe multe articole amendamente de modificare.

Nu pte fi vorba de o votare a noului tarifu vamal autonom în cursul lunei lui Iuliu.

Și prin urmare, decă nu voiesce se prelungească în mod provisoriu tractatele esistente, guvernului nu-i va rămâne alta, decătu de a aplica vechiul tarifu autonom, care este deja în vigră față cu Austro-Ungaria, asupra articulelor de import ale tuturor celorlalte state.

SCRILE ȚILEI.

— 9 (21) Aprilie.

Sesiunea extraordinară a parlamentului român se va deschide după serbătorile Pascelor și va dura numai atât, până când se va corstitui camera și va vota bugetele.

Un director maghiarisător. Din Șemniți i-se scrie ăciarului „Budapesti Hirlap“, că directorul fabricii de tunuri de acolo, a luat patriotica decisiune, ca să le învețe unguresce pe cele 1200 de lucrătore din fabrică, dintre cari cele mai multe vorbesc numai slovacesc. Inspectorilor de lucrători li s'a dat aspre porunci, ca în viitor să vorbescă cu lucrătorele numai unguresce. Acele lucrătore cari nu înțeleg de tot unguresc, vor fi transferate într'un despărțământ deosebit. O poruncă strașnică opresce, ca lucrătorele să vorbescă între ele în decursul lucrului, în vreo limbă „străină“, și decă din greșelă vor întrebuința limba slovacă, îndată să fi transferate într'un despărțământ separat.

Incrucișătorul român „Elisabeta“, înrând în marea francească, prefectul marinei, a ordonat că în 8 (20) Aprilie aniversarea ăcilei născerei Regelui Carol, toate corăbiile din porturi să pună bandiera de gală.

Ura unui finanț. Din Seghedin se telegrafază cu data de 20 Aprilie: Finanțului Hammer, un șvab din Bucsin a impuscat în cătunul (tanya) Feketeszely pe țeranii Császár și Koza. Urmărit de lucrătorii dintr'o via din apropiere și adus înaintea căpitanului cătunului Tompacz, colegul ăcestuia de clară că: Hammer urășce pe Maghiari forțe tare și de multeori s'a exprimat, că nu se va odihni până când nu va stinge viața la cătu din ei.

Vărsat. În comunele Hondolă, Certes și Birsu din comitatul Hunedorei grasază încă de multă vărsatul, din a

căruia cauză școlele sunt închise în tustrele comunele. Totu din cauza vărsatului s'au sistat prelegerile în timpul din urmă și în comunele Săcărmb și Glod din ăcești comitat.

Influența bantue forțe tare în New-York și Brooklyn. În Brooklyn în 12 l. c. au fost îngropate 200 de persoane, și în săptămâna penultimă au murit acolo 630 de omeni. ăcești e cifra cea mai mare, care s'a ivit vreodată în ăcest oraș. În New-York nu sunt destule care funebre și multe cadavre se transportă la cimiteru în căruțe de rënd.

Milan în Budapesta. În călătoria sa spre Paris, exregele Sârbiei, Milan, s'a abătut la 20 Aprilie n. prin Budapesta, unde a petrecut o oră și jumătate. La gară fu întâmpinat numai de rudenia sa, contele Hunyady. Ambi s'au dus în oraș, au luat împreună un dejun, după care exregele s'a întors erăși la gară, unde era așteptat acum și de consulul sârbesc. Dela Budapesta, Milan a plecat la Viena, unde va petrece 2 zile; de acolo va trece la Paris.

43 de căni turbați. În comuna Păteri din comitatul Pestei au turbat mai toți căni din comună. Un căne turbat a mușcat pe ceialalți, cari au străplăntat mai departe mușcarea; la ordinul solgăbirului, mare parte dintre căni din sat au fost esterminați, 43 de căni turbați au fost omorâți, dăr cu toate ăcești bărbății nu cutază nici astăzi a umbla pe stradă fără revolver, er femeile și copiii nu ies de loc din casă afară.

Moșteniri dela Tribus. Tribus fostul procuror și în urmă jude de tribunal în Bichiș-Gyula, despre care am comunicat ăciile trecute, a lăsat în urma sa mai multe păcate și incurături, decătu căte fapte „patriotice“ a comis în viața.

El se vede treba, a știut în adevăr să exploateze „patriotismul“, prin care și-a căștigat încrederea mai marilor și popularitatea soților săi de opanză. Foile unguresc spun, că în urma cercetărilor făcute după mărtea sinucisului, s'au descoperit și se descoper nenumărate abuzuri și faradelegi. Multime de procese criminale s'au făcut mușama; actele s'au perdut, bani a luat răsosatul de „patriotică“ memorii de unde numai a putut, cancelaria lui a rămas într'o disordine, pe care nu-i omă, care s'o mai pte pune la rënd. Pretutindenea unde se ducea, lăsa în urma sa căteva polițe pe la bănci, iscăliind ca acceptant de obicei pe nevastă-sa. Mai pe toți colegii săi juți i-a păgubit cu căteva sute de florini, ba chiar și revolverul, cu care sa sinucis, a voit să-l cumpere pe credit, dăr fiindcă neguțătorul i-o spusă verde în

față, că lui nu i dă credit, astfel a trebuit să-l plătescă.

„Magy. Hirl.“ crede, că ministrul de justiția va ordona să se facă o cercetare strictă pentru a descoperi întreg legionul păcătoșilor. Pentru toate ăcești păcate însă, Tribus sa ispăsit înaintea conaționalilor săi șovinisti prin simplă furie, cu care a debutat în contra presei românesc cu ocaziunea cunoscutelor procese de presă din anii trecuți.

Teatru. Reprezentația de aț a operei lui Wagner „Tannhäuser“ se va da în beneficiul escelentei cântărețe Daisy Singer și a dibaciului dirigent al orchestrei de operă Edgar Kronos.

ACADEMIA ROMÂNĂ

1866—1891.

Din raportul despre activitatea Academiei române, de Secretarul general D. A. STURDZA. (Urmare.)

Încă dela 12 Septemvre 1867 Societatea a votat un Program pentru stringerea materialului necesar la lucrarea dictionarului român. ăcestă programă a rămas deocădată nepus în lucrare.

Îndată după trecerea celor două sesiuni ale anilor 1867 și 1868, destinate mai ales ortografiei și gramaticii, Societatea a luat, în ședința dela 8 August 1869, în deaprobe cercetarea dictionarului limbei românesc. Discuțiun lungi, adeseori forțe animate, au avut loc până a se stabili principiile după cari se credea că se va pută esecuta ăcești mare lucrare.

La 9 Septemvre 1870 Societatea a luat decisiunea de a împărți lucrarea dictionarului între mai mulți membri, dându fi-căruia însărcinarea de a prelucra căte una, două sau trei litere, până la termine fixate cel mult de șese luni. În ăcestă mod lucrarea nu se putea esecuta. Ea nu ar fi prezentat unitatea necesară, nici în desvoltarea care s'ar fi dat articulelor, nici în sistemul și ideile cari ar fi perședut la facerea lucrării. Astfel, încetul cu încetul întrăga lucrare a dictionarului a rămas în sarcina lui A. T. Laurian și a lui I. C. Massim, cari au devenit prin ăcești de fapt redactorii și autorii dictionarului. Ei au făcut luarea după ideile espuse de Massim, atât ca secretar general în Raportul dela șfirșitul sesiunei din 1870, cătu și într'un Apel de abonament, în care dăce: „Dictionarul limbei unei națiuni este pen-tru dinsa cartea căților; îmbrășând limba în totulă său, în forma ca și materia sa, dictionarul limbei naționale cuprinde chiar prin ăcești tot ce a cunștat, a simțit, a pățit și a făcut națiunea ce o vorbesce, viața colectivă, cu un cuvânt, marele suflet al întregi națiuni.“

După ăcești definițiune atât de clară, atât de esactă a cuprinsului unui dictionar național, zelul nostru lexicograf adaugă următorele esplicări speciale pentru limba română, cari sunt în deplină contradicere cu definițiunea făcută: „În organismul limbei noastre s'au încuibat multime de străinisme, parașiți ce-i împiedecă desvoltarea, guoie

ind-că în părțile ăcești marea era lipsită de stânci. S'a aflat îndată că era o bucată de corăbiă arsă, adusă de curenți, pe care vântul o isbi sub ciocul corăbiei noastre. Astfel de casuri nu sunt prea rar și de multe-ori trebuie să te lupți cu neajunsurile pricinuite de asemenea sfărimituri de corăbii. Morții nu se prefacă dintr'odată în țerină și pământul multă vreme nu e în stare a mistui oșele; astfel se întâmplă ăcești și pe mare; ea cruță un timp dărîmăturile cele puternice de corăbii, pe cari le îngropă în sine grozava ei mână, dăr să jocă și ea cu bérnele și bucățile frante, arătându-le cu superbiă, ca pe ruinele jertfei sale. Vai aceluia, pe care îl ajunge în astfel de timpuri pericolul pe mare, când noștea e viforată și întunecată; vai aceluia pe care îl atacă atunci Oceanul mănios, mai ales când furtuna nimicitore i-a făcut imposibilă corăbia.

Bietă căpitanul nostru înjura încă lângă ciocul corăbiei, când deodată aude strigând, că apa a ajuns în interiorul ei. Înpăimântătoare fu vestea ăcești. Deși puteam fi pregătiți la așa ceva,

totuși strigatul celui dela cărmă ni-s'a părut, ca prevestirea unei grozave nenorociri. Eram cuprinși de o spaimă nespă. Incurătura creșcea mereu și când am știut, că înălțimea apei din interiorul corăbiei e nu mai puțin decătu de 15 urme, spaima deveni generală.

Marinarii pștrunși de fiorul morții nu mai puteau nici să se vaiete. Ce gândiri sfășietore de inimă străbăteau în ăcestă moment sufletul tuturor! Decă pericolul ăcești ne-ar fi ajunsă pe lângă țermurii pretinoși ai Mediteranei, grijile — pe lângă toate pagubele — nu ni-ar fi causat desperațiune. În mijlocul Oceanului mare însă, apa ce pștrunde fără nici o piedecă în corăbiă provocă o scenă grozavă; fiă-care venea plutind pe de-asupra clătinitorei „Stella del mare“ chipul înșiorător al morții.

Căpitanul, care încă nici-odată nu și-a perdut prezența de spirit, ca să deștepe pe feciori din amorțelă spaimii, strigă cu voce îmbărbătore: „La pompe!“ Cuvântul ăcești îmbărbăta pe cei mici de suflet, a căror nelucrare numai ar fi grăbită cufundarea corăbiei. „La pompe!

La pompe!“ s'auăia din toate părțile și afară de doi inși, cari se priviau unul pe altul încremeniți de spaimă, toți ceialalți se puseră în mișcare. Pe fețele palide de nesomnă a cincă zile și cincă nopți, se rostogoliau sudorile muncii desperate; zdrobiți în trupuri și suflete, era lucru dejale a privi istovitele figuri, ce își perdură ori-ce nădejde.

Ostenelele arau zadarnice. Trei zile de-arëndul țină uriașa muncă fără ca apa să scadă în timp ce obosela cuprindea totu mai mult pe marinari. Se luptau înzadar! Pe calea ăcești nu mai putea fi vorba de mântuire și nu puteam face alta, decătu lungiam numai nesiguranta, ce ne ducea la desperare. Sărmanii marinari!

Numai căpitanul mai era cu inimă neînfrântă, asigurându-și poporul, că peste primejdiă sunt trecuți, în timp ce însuși el lucra cu o tenacitate admirabilă la pompe și zimbă incurgiator spre toți ăcești, cari îi urmau exemplul. Dăr și zimbetul ăcești a dispărut, când pompele începură a nu se mui pută folosi.

Din adăncimea corăbiei se auă un

răcnet disperat; toți se priviau cu spaimă și pentru căte-va momente ou un fel de pirotelă ameitore își fixară ochii spre zadarnica muncă; scena ăcești tristă o mai mări și urletul sinistral al cănelui Apollo, stăt de iubit pe corăbiă, care cu ochii săi inteligenți se vedea luându-și rămasă bună dela marinar.

Căpitanul e retrase în odaia lui c'o espresă tăinuită, unde l'am urmat eu și cărmăciul pentru ca să ne consultăm asupra celor ca avem să facem.

— „Ce e de făcut?“ dăse întorcându-se cătră mine și ocupându loc la meseria lui.

— „Căpitane! Eu cred că nu vom pută să ne împotrivism multă pericolului.“

— „Fantasia! Fantasia!“ strigă căpitanul luându-și capul între palme și cufundându-se în gândiri adânci. Într'ăcești cincă până în șese marinari veniră înaintea uși lui. Șgomotul din afară ne arăta lămurit, că marinari sunt hotărâți într'un fel și că cești dela ușe sunt trimiși celorlalți. Mă-

„ce i turbură limpiditatea; pe corpul acestei nobile fide a Lațului timpului a impresu mulțime de vânători, cari vatămă frumsețea și grațiile ei de virgînă română; și poporul român nu se înșală în instinctul prin care de vatămă timp, de când s'a deșteptat în elu conștiința națională, tunde din totă inima se și vedă limba curățată de acei parasiți periculoși și vindecată de acele vânători ce o desfigură, pentru ca astfel cu o și mai înainte se potă figura cu demnitate alătura cu nobilele sale surori: latina, italiana, franceza, spanica, portugalia.”

De aceste idei fiindu conduși, dicționarul, pe care îl făceau nu mai avea să îmbrățișeze „limba în totul său”, nu mai avea să cuprindă „totu ce a cugetat, a simțit și a făcut națiunea”. Acestu dicționar trebuia să cuprindă o limbă românească curățită de strănisme, de parasiți, de gunoie, de vînătăi, adecă nu limba românească cum este, ci o limbă romanică făcută dintr'insa, din cea latină și din celelalte limbi romanice, pe care apoi Români trebuiau să o adopte, să o învețe ca să se servescă cu dânsa în exprimarea cugetărilor lor în formarea unei literaturi naționale.

La 1870 Comisiunea lexicografică a prezentat începutul dicționarului lucrat după aceste principii. Apröpe în toate sesiunile din anii următori s'au făcut lungi discuțiuni, în cari lucrarea Comisiunei a fostu adeseori combătută cu multă vioiciune; der tot-odată apărută, continuată și terminată de către autorii ei cu o tenacitate vrednică de admirațiune.

În acestu mod s'a publicat în 4.000 exemplare *Dicționarul proiectu* în 3 volume, dintre cari două conțin cuvintele de origine romanică, er alu treilea, sub titlul de *Glosar*, cuvintele „străine prin originea seu forma lor cum și cele de origine indioasă”.

La anul 1874 destiunea dicționarului a intrat într'o nouă fasă. Majoritatea membrilor Societății s'a convinsu, că marea lucrare lexicografică a lui Laurian și a lui Massim era greșită în însuși concepțiunea ei, și că este necesitate a se face un dicționar al limbei reale, așa cum se găsește în vechii și bunii scriitori precum și în gura poporului. Au urmat lungi discuțiuni asupra destiunei de a se săi cum trebuie să se procedă pentru a se însărcina membri ai Academiei și persoane străine de Academia să se aducă materialu lexicu din vechile monumente ale literaturii române și din graiul viu alu poporului. Pentru a da o dezvoltare și mai mare elementului istoric în noulu dicționar, s'a mai hotărît a se repăși unele din vechile monumente ale limbei române dinainte de secolul XVII.

Era învederată, că aceste dispozițiuni erau de natură a întârzița foarte multu lucrarea noulu dicționar, a căru trebuință se simția încă mai multu după publicarea proiectului Laurian-Massim.

Conformu acestor decisiuni s'au făcutu câteva edițiuni de texte vechi și anume: Codicele Voronețianu, Psaltirea Scheiană, Psaltirea lui Coresi, Pravila dela Govora, Catechismul Calvinescu

și Psaltirea în versuri a Mitropolitului Dosofteiu. Aceste texte au o mare valoare filologică, ele sunt însă numai o foarte mică parte din vechile monumente literare, cari trebuiesc toate explorate pentru compunerea *Dicționarului limbei românești*; er publicarea lor înlătură pentru unu timp nedeterminat începearea lucrării unui dicționar alu limbei reale, vorbite și scrise de Români în trecut și în prezent, și națiunea română rămânea lipsită de cartea cea mai necesară pentru dezvoltarea sănătoasă și temeinică a limbei sale.

Astfelu erau lucrurile încurcate, când Majestatea Sa Regele, Augustulu Președinte și Protectoru alu Academiei noastre, a cărei activitate în această țară a început de-odată cu acea a Academiei, veni să-și spună cuvântul și să dea ajutorul Său pentru a se relua o lucrare atât de importantă și atât de multu dorită de națiune.

La 1884 Majestatea Sa Regele a deschis sesiunea generală a Academiei printr'aceea cuvântare, a cărei resunet puternic a rămas încă viu în memoria noastră a tuturor. În acea cuvântare Majestatea Sa a arătat însemnătatea cea mare pentru națiune a unui dicționar istoric și popular a întregii limbi românești, a făcutu apelul la Academia ca să ia din nou cu vigoare în mâinile sale această lucrare a cărei spese de publicare le luă Augustulu nostru Protectoru pe seama Sa.

Acesta este începutul lucrării monumentale care poartă titlul *Etymologicum magnum Romaniae*, cu a căru compunere Academia a însărcinat pe cel mai ager scrutațor, pe cel mai adânc cunoscător alu limbei române, pe colegul nostru B. P. Hașdeu. Lucrarea a întâmpinat multe greutăți de organizare și a fostu în urmă împiedecată prin dureroase întâmplări. Acum însă ea este erăși condusă înainte cu totă vigoare.

III

Traduceri din autorii clasici

Îndată ce literatura noastră a început în timpurile moderne a-și lua avântul, ochii tuturor s'au întors către autorii clasici ai națiunilor celor culte, er mai ales către autorii anticilor greci și romani. Traducerea și publicarea scrierilor acestora era o dorință generalmente simțită.

Eliade-Rădulescu a făcutu celu dintăiu planul unei foarte bogate bibliotecii literare românești, formată din traduceri unui mare număr de scrieri clasice. Acestu plan măreț de abia a putută avé unu mic început de executare. Lui aparține traducerea primelor rapscodii din Iliada de Arista.

În urmă Evanghelie Zappa vorbesce, în actele fundațiunei sale, despre traducerea autorilor clasici.

Societatea literară încă dela începutul activității sale, dela 1867, s'a ocupat de această destiune. La 1871 s'a întocmit unu *Regulamentu specialu pentru traducerea și publicarea autorilor clasici în limba română*; și în anii următori s'au publicat mai multe traduceri.

Au eșit la lumină mai întâi *Operele lui C. Corneliu Tacitu*, traduse de membrul societății G. I. Munteanu.

S'au premiat și publicat în urmă:

a) Cărțile lui *Salustiu* despre *Catilina* și *Iugurta* traduse de D. I. Dobrescu; b) *Operele lui C. Iuliu Cesar* traduse de C. Copăcineanu și D. Caianu; c) *Filipicele lui Cicerone* traduse de D. Aug. Laurian; d) *Istoria română dela Nerone până la Alexandru Severu* de *Dione Cassiu* tradusă de A. Demetrescu; e) *Istoria română de Titu-Liviu*, cărțile I—VI, traduse de N. Barbu; f) *Cartea I din Istoriile lui Herodotu* traduse și adnotate de D. I. Ghica. (Va urma.)

Telegramă. part a „Gaz. Trans.”

Sein, 20 Aprilie*) Institutul de credit și economii „Sătmăreana” s'a constituit în adunarea de astăzi, la care a luat parte unu publicu foarte numeros. În adunare a domnit mare însuflețire.

Concursu.

Pe baza concludului adunării generale a Reuniunii învățătorilor români gr. or. din districtul XI alu Făgărașului, subscrierul comitetu centralu esorie prin această concursu cu premiu de 25 fl. v. a. în argintu, pentru cea mai bună prelucrare — tipuri caracteristice — a materialului din *Istoria biblică*, prescriu în normativul școlaru pentru anul alu II-lea de școlă.

Dreptul de concursu se restringe la membrii reuniunii noastre; er operatele se întrunesc următoarele condițiuni: Materialul să fi arangiat și sistematizat așa, ca la o eventuală tipărire să potă servi ca manualu pentru elevi; prin urmare să fi prelucrat în formă narativă, scrisă în stilu popularu ușor și curățit de provincialisme. La finea fiăcării bucăți să se adaugă concludsiunile și învățătura morală cu aplicare la viață.

Operatele se vor adresa subscrierului comitetu centralu până la 31 Augustu v. c. Ele nu vor fi subscribe cu numele autorului, ci cu unu pseudonime, er lângă operat se va acuda unu plicu, care sub sigilul va conține adevăratul nume alu autorului, er în locu de adresă, plicul va purta pseudo-numele adoptat.

Operatele intrate după terminul indicat nu se vor considera.

Din sedința comitetului centralu ținută în Făgărașu la 22 Martie 1891.

Iuliu Danu, președ.

Ioan Berescu, secretaru.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.” (Serviciul biroulu de coresp. din Pesta)

Berlinu, 21 Aprilie. Diarul „Post” scrie, că față cu neliniștirea opiniunei publice observată în zilele din urmă, își ține de dăriă să împărtășescă, că în mijlocul săptămănei trecute s'a datu asigurarea dela locuri competente, că pacea e acum mai puțin amenințată ca altădată și raporturile cu Rusia sunt atât de bune, cum n'au mai fostu de multă vreme

*) Telegrama acesta ni-a sositu târziu după expedarea numărului de er alu „Gazetei”. R. e. d.

DIVERSE.

Cum se construiesc liniile telegrafice în China? O foiă chineză din Peking, care apare scrisă cu mâna, aduce unu comunicat interesant despre modul cum s'a construit în vastul imperiu alu Fiului-cerului o linie telegrafică, a cărei construire s'a început în 23 Februarie 1889 și s'a terminat în 17 Iunie 1890. Linia s'a construit între Momein și Yünnen în lungime de 1600 li (1257 chm.) și trece peste munți foarte înalți și pieșiți, prin văi adânci și prin păduri dese și întunecoșe; adese-ori prin așa locuri, unde nu află locuință omenescă decât abia în distanțe de 100 li. Lucrările au fostu cu atât mai grele și mai periculoșe, cu câtu lucrătorii trebuiau să muncescă ziua la o căldură apröpe nesuportabilă, er noptea în colibii de rogojină, espui reocele pajiștei înrouate și primejdiei de a fi surprinși acuși acuși de năvala tigrilor și a fielorloru sălbatic. Mai mare greutate au întâmpinat la traversarea văilor de pe lângă riurile Lan-tsang-chiang, Luchiang și Lung-chiang. Din tustrele aceste văi mocirlose evaporază o substanță epidemică și astfel trecerea prin aceste văi e foarte periculoasă. De asemenea și descalicarea peste riuri a fostu împreunată cu multe greutăți din lipsa porturilor regulate și din cauza locurilor necunoscute și neumblate. Pe plute legate la olaltă cu șerme groșe, (drot) treceau peste riurile, alu căroru cursu puternic fi ducea așa de repede, încâtu abia peste trei zile puteau să ajungă dincolo. Astfelu mulți și-au sfârșit viața în urma morburilor epidemice și au fostu înecați în valurile acestor riuri sălbatic. Corabia „America”, abia a scăpatu de unu ciclonu, cu care era să se isbescă. Acesta avea forma unui stîlp înalt, avea o grosime cam de 40 de urme și se apopia de corabia cu o iutelă foarte mare și cu unu șgomotu înfiorător. Omenii de corabia încremeniră de spaimă. În fine se decise căpitanul, să dea drumul forței aburilor și „America” trecu pe lângă periculosul ciclonu într'o depărtare numai de 25 de urme. Când ciclonul se surpă corabia fu ridicată de valuri. Dacă s'ar fi ciocnit cu ciclonul, atunci de sigur ar fi perit corabia cu totu ce se află pe ea.

Din istoria naturală. „Cămila pöte să lucre optă zile, fără ca să bea!” țise unu barbatu către femeia sa. — „Acăsta nu e nimic”, răspuse femeia aruncându-și o privire pătrunțitoare asupra bărbatului ei, „eu cunosc o cămilă, care pöte să bea optă zile fără ca să lucre ceva.”

Proprietaru: Dr. Aurel Mureșianu. Redactoru responsabilu interimalu: Gregorlu Maiorü.

rimea pericolului, ce se apropiă i-a făcutu să-și uite de deosebirile de rang și nu voiau să aștepte până când va da căpitanul semnul de scăpare.

— „Căpitane!” sbieră unul, deschidându ușa „de ce stăm așa în nelucrare, dă ordinu să deslegăm luntrile!”

Căpitanul nu s'a spăriat de locu de vocea lui îndărjită și nici nu-lu învrednicu o răspuns. Bietul căpitan se gândea la iubita lui „Stella del mare”; în ochii lui se iviră lacrimi. Pentru întâiași-dată plângea acum în viața lui.

— „Ce țic, Vincenzo?” întrebă în fine venindu-și în fire.

— „Nu numai eu, oi toți aflăm de lipsă a deslega luntrile.”

— „Toți țic? Nu vorbi așa! Vreți să părăsiți corabia; vreți să deveniți infideli față cu sërmana „Stella del mare”?”

— „Pentru Dumedeu, nu!” strigară feciorii îndesuiți în jurul oratorului, „der de ce să pieră și bietii marinari, deocă „Stella del mare” trebuie să se prăpădescă?! Josu dera cu luntrile.”

— „Fiă, deslegați-le”, țise căpitanul către feciori, „nu vă grăbiți însă prö tare, ca să faceți vre-o pagubă în

ele, ci vedeți-vă de lucru cu bărbăția și liniștea, ce se cuvine vou; o parte să adune cele de lipsă pentru traiu, cealaltă parte să desfacă nășora și luntrile!”

— „Luntrile?” strigă cărmaciul. „N'avem mai mult decât o luntre, căci pe celelalte le-au sdrobotit valurile!”

— „Cu atât mai bine; ne vomu trudi mai puțin cu ele,” țise căpitanul c'unu suris amar. „Dodero, d-ta vei cărmui luntre. În fruntea nășorei voiu sedé eu cu țece omeni; pentru d-ta rămănu ceilalți șapte.”

Pericolul lua dimensiuni serioșe; corăbiöra și luntre au fostu aședate în cursu. Toți marinarii se nisuiu să se urce pe vasul de construcția mai tare, ceea ce a provocat o învălmășelă atât de mare, încâtu numai cu greu i-a succés căpitanului să potolescă neliniștea omeniloru săi. Elu însuși apoi strigă pe nume pe cei țece omeni, îi postă dinaintea lui și luară atăta provisiune, ca și când s'ar pregăti de-o cale de optă săptămăni.

De provisia luntrei m'am îngrijit eu și cu cărmaciul; această provisiă

consta dintr'unu butoiășu cu conserve, dintr'unul cu apă și din puțin vinarsu din cari, împărțind cu cruțare, ne ajungea pe cinci, șese zile. Mi-am uitat însă buzola și alte instrumente de cari aveam totu așa mare lipsă, ca și de cele ale traiului.

Graba, cu care căpitanul și alți doi omeni ai săi se nisuiu a se urca în corăbiöra, aduse în zăpăcelă și pe cei cu sânge mai rece.

— „Semnu rău!” imi șopti la urechiă cărmaciul.

— Sërmanul Apollo, care cu ochii lui isteți urmăria pregătirile ce se făceau, se schilălăia cu capul plecat și c'unu urletu deșteptătoru de compătire își esprima presimțulu spontan eu față cu acestu pericolu.

„Luați și cănele”, strigă poruncitoru căpitanul. Porunca lui însă suna, ca vorba aruncată în deșertu.

Momentul pericolului face pe omeni neîndurători.

— „La ce naiba să ne mai spargem capul și cu el?” — țise celu care se urcă mai pe urmă în corăbiöra

„döră ca să fiă espus cu unul mai multu torturei de a muri de föme?”

Acestu egoismu uricosu m'a turburat și în îndreptățita mea mânia le spusieu câteva vorbe, ce află resunet în inimile soțiloru mei.

— „Fii liniștitu, căpitane!” strigaiu către el, după ce dobândisem consimțemântul omeniloru mei. „Noi ne vomu îngriji de erdinciosul Apollo.”

— „E întrebare, dacă va rămăne în luntrea noastră.”

— „Ilu vomu sili. Sërmane animalu, fii cu răbdare, căci îndatăți vomu ajuta.”

Numai vorba lipsia de pe limba înțeleptului animalu. Elu a înțelesu dialogul, ce s'a petrecut în interesul mântuirii lui; schilălăitul seu de bucuriă imi störse lacrimi din ochi. L'am ridicat în luntre, unde era foarte cu multă atențiune, ca să nu împiedece munca îndurătorului seu stăpănu, s'a retrasu în colțulu de dindărët alu luntrei și-și lipi ușor botulu de piciorul meu, când am îndreptat ruda dela cărmă.

(Va urma.)

Cursul pieței Brașov.

Table with exchange rates for various currencies and goods in Brașov, including Banconote românești, Argintiu românesc, and Napoleonic gold.

Cursul la bursa din Viena.

Table with exchange rates from the Vienna stock exchange, listing items like Renta de aur, Renta de hârtie, and various bonds.

Table listing various financial instruments and their values, including Amortisarea datoriei, Bonuri rurale, and Imprumutul cu premiul ungiurescu.

ABONAMENTE la "GAZETA TRANSILVANIEI"

Prețul abonamentului este: Pentru Austro-Ungaria: Pe trei luni... 3 fl. — Pe șase luni... 6 fl. — Pe un an... 12 fl. —

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria: Pe an... 2 fl. — Pe șase luni... 1 fl. — Pe trei luni... 50 cr. Pentru România și străinătate: Pe an... 8 franci. Pe șase luni... 4 franci. Pe trei luni... 2 franci.

Abonamentele se fac mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domnii, cari se vor abona din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.”

Avisul d-loru abonați!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînnoirea prenumerațiunei să binevoiască a scrie pe couponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primitu diarul nostru până acuma.

Domnii, ce se abonează din nou, să binevoiască a scrie adresa lămurită și să arate și poșta ultimă.

Totodată facem cunoscutu tuturor D-loru abonați, că mai avem din anii trecuți numerii pentru complectarea colecțiunilor „Gazetei”, precum și câteva întregi colecțiuni, pentru cari se potu adresa la subsemnata Administrațiune în casu de trebuință.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Octomvre 1890.

Large railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predcalu, Predcalu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teius, etc.) and rows for stations and train types (Tren accelerat, Tren de pers., etc.).